

„POTŘEBUJEME MLADOU KREV“ ANEB JAK SI VEDENÍ ŠKOL VYBÍRÁ NOVÉ UČITELE

WE NEED YOUNG BLOOD: HOW SCHOOL MANAGEMENT CHOOSES NEW TEACHERS

Jakub Vlček¹

¹ Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Cílem tohoto příspěvku je ukázat vhléd do rozhodovacího procesu vedení škol při přijímání učitelů. Na podzim 2022 byly provedeny hloubkové kvalitativní rozhovory se zástupci vedení šesti škol, kteří pro školní rok 2022/2023 přijali do svých řad začínající učitele. V rámci příspěvku se na základě výpovědí těchto pedagogických lídrů snažím odpovědět na to, proč byli tito učitelé vybráni, jaký postup při výběru vedení zvolilo a co od těchto učitelů vedení očekává. Výzkum ukázal, že vedení škol preferovalo mladé uchazeče, a to zejména v případě, kdy se jednalo o čerstvé absolventy učitelství. Při rozhodování o jejich přijímání dalo vedení škol přednost spíše osobním sympatiím a pocitům než objektivním ukazatelům.

Klíčová slova: *proces výběru učitelů, vedení školy, začínající učitelé, polostrukturované rozhovory*

Abstract

The aim of this paper is to provide insight into the decision-making process of school management in the recruitment of teachers. In-depth qualitative survey interviews were conducted in the fall of 2022 with the leadership of six schools that hired novice teachers for the 2022/2023 school year. In this paper, I declare, based on the statements of the school leadership, why these teachers were recruited, the process the leadership took, and what they expect of these teachers. The research shows that school management prefers young candidates, especially when they were recent teacher graduates. In making decisions about their recruitment, school managements gave priority to personal sympathies and feelings rather than objective indicators.

Keywords: *teacher recruitment, school leadership, novice teachers, semi-structured interviews*

1 ÚVOD

Za důležitý proces, jenž je součástí zajištění kvalitního fungování školy, je nábor nových učitelů. Cílem tohoto procesu je primárně najít takového kandidáta, který se nejvíce hodí personálním potřebám dané školy a odpovídá požadované kvalitě jednotlivých pedagogických lídrů (Diamond et al., 2021).

2 TEORIE

Z mnohých zahraničních výzkumů víme, že jedním z hlavních znaků dobré školy a výuky jsou kvalitní učitelé (Wilson, 2009). To, jací učitelé na škole působí a vyučují, stojí na rozhodnutí vedení jednotlivých škol, kteří mají za úkol přijmout takové učitele, kteří jsou především schopni poskytnout a zajistit kvalitní vzdělávání žáků (Tamir, 2021; Diamond et al., 2022). Při výběru učitelů se vedení školy rozhoduje zpravidla na základě několika kritérií. Mezi tyto kritéria patří např. vzdělání, aprobace, zkušenosti, charakterové vlastnosti, osobní dojem (srov. Tamir, 2021; Diamond et al., 2022) a další.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

V rámci výzkumného šetření, které zkoumá profesní dráhu šesti začínajících učitelek v průběhu dvou let od nástupu do zaměstnání, byly pořízeny rozhovory se zástupci vedení šesti škol (čtyři ředitelé a dva zástupci ředitele), kam byly tyto sledované učitelky přijaty primárně jako vyučující českého jazyka a literatury (některé z učitelek pak i v kombinaci s dalším předmětem dle jejich vystudované aprobace – dějepis a anglický jazyk). Zastoupení škol ve vzorku je heterogenní (důvodem byl nezáměrný výběr sledovaných učitelek). Vzorek proto tvoří dvě základní školy, jedno víceleté gymnázium a tři střední odborné školy různého zaměření. Všechny tyto školy se nachází při dvou krajských městech a lze je proto charakterizovat jako školy městské. Co se týče jejich velikosti, vzhledem k počtu žáků a zaměstnanců, lze část škol charakterizovat jako školy malé ($n = 2$) a část škol jako školy velké ($n = 4$).

Pořízené rozhovory s pedagogickými lidry byly přepsány a analyzovány pomocí programu Atlas.ti, kdy byly podrobeny otevřenému kódování s cílem odpovědět na následující tři otázky: (1) Proč byly do škol vybrány sledované učitelky? (2) Jaký postup při jejich výběru vedení použilo? (3) Jaká očekávání má vedení škol od těchto učitelek?

4 VÝSLEDKY

Výsledky analýz ukazují, že zástupci vedení škol, ve zkoumaném vzorku, deklarovali potřebu přijmout mladé – začínající – učitele. Důvodem jejich volby byl fakt, že vedení těchto škol považuje na startu začínající učitelé jako energické a motivované, což souzní s tím, koho do svých škol hledají. Z analýz dat rovněž vyplývá, že s každou učitelkou se uskutečnil přijímací pohovor. Při náboru tak nebylo užito žádných složitějších selektivních postupů. Všechny učitelky tak byly vedením škol vybrány jednak na základě průběhu pohovoru a jednak na základě jejich věku a vlastních subjektivních pocitů a sympatií. Od nově nastupujících učitelek vedení očekává především přínos nejnovějších didaktických a pedagogických metod. Závěrem jde říct, že vedení všech šesti škol dalo při rozhodování o přijetí důraz spíše na své subjektivní pohnutky než objektivní kritéria (zkušenosti, kompetence atd.).

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledková část nabízí zajímavý pohled na postup vedení škol při výběru nových učitelů, a především na důvody, které ovlivňují jejich rozhodnutí. Důležitost, která byla přikládána především motivaci a mládí uchazečů, poukazuje na poptávku vedení škol po začínajících učitelích. Vliv subjektivních faktorů v procesu přijímání, ale vyvolává otázku, zda bylo od vedení škol správné rozhodnout o výběru učitelů na základě vlastních osobních pocitů namísto objektivních ukazatelů.

PODĚKOVÁNÍ

Příspěvek vznikl v rámci projektu NPO „Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik“, č. LX22NPO5101, financovaného Evropskou unií – Next Generation EU.

6 LITERATURA

Diamond, L. L., Abernathy, T. V., & Demchak, M. A. (2022). Principals' Preferences in the Hiring Process: Is Everything Old New Again? *The Educational Forum*, 86(3), 290–304. <https://doi.org/10.1080/00131725.2021.1873474>

- Tamir, E. (2021). What Principals Look for When Hiring New Teachers. *Leadership and Policy in Schools*, 20(2), 222–235. <https://doi.org/10.1080/15700763.2019.1638423>
- Wilson, S. M. (2009). *Teacher quality: Education policy white paper*. National Academy of Education.